

Midreshet Yom Rishon

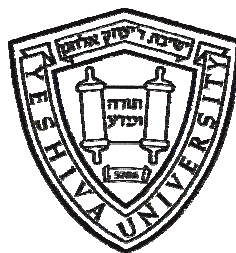
Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

“Purim Saragossa”

- 1) במדבר פרק י' פסוק י'
- 2) אבן עזרא במדבר פרק י' פסוק י'
- 3) שולחן ערוך אורח חיים סימן תרפו
- 4) מגן אברהם אורח חיים סימן תרפו
- 5) שו"ת מהר"ם אלשקר סימן מט'
- 6) שו"ת חתם סופר חלק א' (או"ח) סימן רה'
- 7) שו"ת חתם סופר חלק א' (או"ח) סימן קצא'
- 8) ספר חרדים – פרק סה'
- 9) ספר חיי אדם – חלק שני – כלל קנה

This week's Kollel & Midreshet Yom Rishon are sponsored by the Hornblass family in commemoration of the first Yahrzeit of Betty Hornblass, Alta Bat Tzion Bat Reb Eliezer z"l, and in memory of Dr. Albert Hornblass, Avraham ben Moshe z"l who was niftar on January 17th 2007, 27 Tevet 5767.

Mrs. Suzanne Cohen
יז' שבט תשס"ז • 2/4/07

1) במדבר פרק י פסוק י

וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני ידוד אלהיכם: פ

2) אבן עזרא במדבר פרק י פסוק י

וביום שמחתכם ובמועדיכם - ששבתם מאריך אויב, או נצחתם האויב הבא עליכם וקבעתם יום שמחה כימי פורים ושבעת ימי חזקיה (ס"א חנוכה) שמחה. רק המעתיקים פירשו

3) שולחן ערוך אורח חיים סימן תרפו

סעיף א

בחנוכה ופורים מותר להתענות לפנייהם ולאחריהם.

סעיף ב

מתענים ב"ג באדר; ואם חל פורים באחד בשבת, מקדימין להתענות ביום חמישי. הגה: ותענית זה אינו חובה, לכן יש להקל בו לעת הצורך, כגון: מעוברות או מניקות או לחולה שאין בו סכנה, ואפי' רק כואבי עינים, שאם מצטערים הרבה לא יתענו ויפרעו אח"כ, אבל שאר בריאים לא יפרשו מן הצבור (חדושי אגודה בשם מחזור ויטרי). ואם חל פורים ביום א', שמתענין ביום ה' שלפניו, וחל בו ברית מילה, מותר לאכול על המילה, ולמחר ביום ו' יתענו האוכלים (הגהות מנהגים).

סעיף ג

יש מתענים ג' ימים, זכר לתענית אסתר.

4) מגן אברהם אורח חיים סימן תרפו

ה- ג' ימים - פירוש בה"ב אחר פורים (ב"י סי' תכ"ט ע"ש), משנכנס אדר מרבין בשמחה ומי שיש לו דין עם עכו"ם ישפוט באדר, יכולים בני עיר לתקן בהסכמ' ובחרם עליהם ועל הבאים אחריהם לעשות פורים ביום שנעשה בו נס (הר"מ אלשקר מ"ט) (ועיין בס' משא מלך ח"ו סי' ט"ו): ומי שנעש' לו נס באדר לעשו' פורים י"א לעשות בשנ' עיבור באדר שני וי"א לעשותו באדר ראשון א"כ נעשה הנס בשנת העיבור באדר שני (הר"ש הלוי י"ו) עמ"ש סי' תקס"ח ס"ז ומ"ש שם דמוכה דיש לעשות באדר שני:

5) שו"ת מהר"ם אלשקר סימן מט

ליפנטו שאלה אנשי עיר אחת הם ובית דינם תקנו ביניהם בחרמות ובהסכמה גדולה עליהם ועל זרעם ועל כל הבאים אחריהם מעתה ועד עולם לעשות את יום אחד עשר יום אחדש טבת כיו' פורים לכל דבריו כדי לפרסם נס אחד גדול שנעשה להם באותו יום ובכלל תקנתם התקינו שאפילו מי שישנה את מקומו וילך לשכון בעיר אחרת לא יסור מעליו חוק התקנה ההיא עד עולם יורה המורה אם יש כח ביד אנשי עיר אחת לתקן כיוצא בזה או לא. ואם תקנתם תקנה אם יוכלו לגזור אף על הבאים אחריהם או לא. ואם יכולין לגזור אף על כל הבאים אחריהם עתה שגורשו כולם מאותה העיר ונטמעו בעיירות אחרות ובמלכות אחרת אם חלה עליהם ההסכמה בכל מקום שהם או לא. עם הרחבת הביאור בענין המנהגות.

תשובה ודאי יכולין הם בני העיר לתקן ביניהם תקנות ולעשו' הסכמו' וגדרים ולקנוס העובר עליהן ואפילו להסיע ממדת דין תור'... ודבר מוסכם הוא מן המפרשים ז"ל וכבר כתב הרשב"א ז"ל בהצבור כב"ד של בני עירם הן וכל שכן בנדון שלנו שתקנו תקנתם הם ובית דינם ואין בה הסעה ממדת דין תורה אדרבה שיש בה פרסומי ניסא שיכולין לתקן ולתקן ותקנת ותיקין היא. ומצינו שתקנו רבנן ברכה אפי' ליחיד הרואה מקום שנעשה לו בו נס אומר ברוך שעשה עמי נס במקום הזה וכן יכולין גם כן אנשי עיר אחת לתקן על כל הבאים אחריהם עד סוף כל הדורות ואפילו שתקנו סתם ולא זכרו את זרעם בתקנתם הנה תלה התקנה ההיא עליהם ועל זרעם ועל זרע זרעם...

נראה לי דכיון דתנאי זה כתוב בה בהסכמתן בפירוש דאפילו ישנו את מקומם לא פקעה מיניהו אותה תקנה על כרחין דחלה עליהם ועל הבאים אחריהם בכל מקום שיהיו שהרי הן יכולין לתקן תקנותיהם והסכמותיהם עליהם ועל זרעם בכל ענין שיהיה כדברירנא.

6) שו"ת חתם סופר חלק א (או"ח) סימן רח

...ומ"ש דפורים וחנוכה וכל ימי מגילת תענית לעשות זכר לנס ממות לחיים הוא דאורייתא ממש מק"ו כדאיתא פ"ק דמגילה, יעיין רמב"ן סוף שרש ב', מכל מקום היינו לעשות שום זכר לנס, אבל איכות וכמות הזכרון ההוא הוא מדרבנן, כגון קריאת מגלה ומשלוה מנות והדלקת נרות בחנוכה הכל מדרבנן, אבל לעשות שום זכר קצת ולכלל הפחות לאסרו בהספד ותענית הוא דאורייתא מק"ו הנ"ל.

מיהו נראה דהיינו דוקא ממיתה לחיים דומיא דמרדכי ואסתר, אבל בפקודת משארי צרות לא, דהרי אחז"ל [מגילה י"ד ע"א] במרדכי ואסתר מאי דרוש ק"ו מעבודות לחירות אומרים שירה ממיתה לחיים לא כ"ש, וא"כ כל זמן שאנו בגלות וליכא פדיון מעבודות לחירות כל שאין ההצלה ממיתה לחיים ממש הבו דלא לוסף לקבוע יום טוב. והנה מבואר בספר יוסף אומץ [סי' תתש"ט] מהנס שנעשה בק"ק פ"פ דמייך ביום כ' אדר הראשון וקבעו בו יום שמחה לדורותם, וכן ראיתי ממ"ו הגאון מו"ה נתן אדליר זצ"ל מילדי ק"ק ההיא, וכן אנו נוהגים אחריו הגם שאנו ברחוק מקום, ומיהו ביום שלפניו לא נהג להתענות כשלא הי' דעתו לחזור וטעמא בעי מ"ש, וגם נפל על אפיו ביאמו, ונ"ל משום שלא ישנה מפני המחלוקת, ומ"מ אני נוהג להחמיר לסיים ספר באותו היום כדי שיהי' הסעודה בהיתר בלי פקפוק ויאכלו עניים וישבעו:

8) ספר חרדים - פרק סה

וכן מצאתי בסוף שיטה אחת שהעתיק הנעלה רבי שמואל בר אברהם שקייל ז"ל בעכו מכתבת יד הרב רבינו משה מאור הגולה, כך היה כתוב שם - וגם זה מצאתי בסוף הספר מכתבת הרב ומלשונו, בליל אחד בשבת, בארבעה ימים לירח אייר, נכנסתי לים, וביום שבת עשירי לאייר שנת חמש ועשרים, עמד עלינו נחשול שבים לטובענו והיה זעף גדול בים, ונדרתי עלי ששני הימים האלה אצום בהם ואנהוג בהם תענית צבור שלם, אני ואנשי ביתי וכל הנלוים עלי, ואצוה על בני לעשות כן עד סוף הדורות שיצאו מאיתם, ויתנו צדקה כפי כחם, ומנדרי שאהא אני יושב לבדי בעשירי באייר לא אראה אדם, אלא מתפלל וקורא כל היום ביני לבין עצמי, וכשם שלא מצאתי בים אותו היום אלא הקב"ה כך לא אראה אדם ולא אשב עמו אלא אם כן נאנסתי. וליל אחד בשבת, שלשה ימים לירח סיון, יצאתי מן הים בשלום ובאתי לעכו ונצלת מן השמד. והגענו לארץ ישראל. ויום זה נדרתי שיהא יום ששון ושמחה ומשתה ומתנות לאביונים אני וביתי עד סוף כל הדורות. וביום שלישי בשבת, ארבעה ימים לירח מרחשון, שנת שש ועשרים ליצירה, יצאנו מעכו לעלות לירושלים תחת סכנה, ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי ביום חמישי ו' ימים לירח מרחשון. ובאחד בשבת, ט' בחודש, יצאתי מירושלים לחברון לנשק קברי אבותי במערה, ואותו יום עמדתי במערה והתפללתי, שבה לאל יתברך על הכל, ושני הימים האלו, שהם ששי ותשיעי במרחשון, נדרתי שיהיה לי כמו יום טוב ותפלה ושמחה בה' ואכילה ושתייה, אלקים יעזרני על הכל ויקיים בי נדרי לה' אשלם אמן. וכשם שזכיתי להתפלל בה בחורבנה, כך אראה אני וכל ישראל בנחמתה מהרה אמן, עכ"ל:

9) ספר חיי אדם - חלק שני - כלל קנה

(מא) מי שאירע לו נס, וכ"ש בני עיר, יכולין לתקן בהסכמה עליהם ועל הבאים אחריהם לעשות אותו יום לפורים (והפ"ח בס"י תצ"ז חולק עליו בסעי' י"ד). ונ"ל דאותה סעודה שעושין בשביל הנס, היא סעודת מצוה אף לפי דבריו, כמש"כ ביש"ש ב"ק סי' ל"ז, דכל סעודה שעושין לזכר נפלאות ה', היא סעודת מצוה, ע"ש...

וכן אנו עושים על הנס שנעשה לנו בשנת תקס"ד אור ליום ט"ז כסליו, שהיתה הריגה בחצר שאני דר בו מחמת הבערה שיצאה ללהב מן פולווער (אבק שריפה) ונפלו כמה בתים בחצר וגם בית אחד שלי. ומחדר שהיו שם כל ב"ב, נפל ב' חצי חומות וקורה אחת. והחומה נפל על בתי וויטקע, עד שהיה כפסע בינה לבין המות. וכן אשתי נתפצעה בפניה, והשפה העליונה לכמה חתיכות, והשיניים התחתונים כולם נשברו בפיה. וגם בחדר שישבתי עם בני, נשברו החלונות והדלת, ונתבקעו החומות. וגם נעשה בגב בני ב' נקבים. ובכל ב"ב כולם וממני, אין אחד שלא יצא מהם עכ"פ איזה טיפות דם. והש"י ברחמיו וחסדיו חשב לנו הדם כקרבן לכפר, והצילנו ונשארנו כולנו בחיים. אף שהיה לי היזק גדול כמה מאות אדומים, החליף הש"י בחסדיו דמים לדמים. וזולתנו נהרגו בעוה"ר בחצרי ל"א נפשות. וגם בחצר המנוח מהו' נח במהו' פייבש ובנו הנגיד הרבני המופלא מהו' פייבש נתבקעו החומות והכיפות. והדברים ארוכים לכתוב השגחת השמים על אנשי החצר, מי שראוי להנצל ולהודמן לשם מחצרות אחרים שיהרגו, ולהראות כי עיניו על כל דרכי איש. ולמען ספר נפלאות ה', כדכתיב זכר עשה לנפלאותיו, קבלתי עלי ועל זרעי בל"ג יום ט"ז כסליו, אחר שהוא בלא"ה במדינתנו בהרבה קהלות יום תענית לח"ק ג"ח, לעשותו כמעט חציו לה' עכ"פ, ומי שיוכל יתענה. ובלילה שאחריו, יתאספו יחד תיכף אחר מעריב וידליקו נרות כמו ביו"ט ולומר שיר היחוד כולו בנעימה ובמתון, ושיר הכבוד בזמרה, ואח"כ מזמורי תהלים במתון, ואלו הם, קי"א קי"ו קי"ז כ"ג ל"ד ס"ו ק' ק"ג קכ"א ק"ל קל"ד קל"ח קל"ט קמ"ג קמ"ח ק"נ. ואח"כ לעשות סעודה ללומדי תורה למי שאפשר, וליתן צדקה כברכת ה' כפי השגת ידו. ה' ירפא שבר עמו (בחיבורי בינת אדם בסופו תמצא השו"ת שהיה בעני חצר שלי ע"ש):